

ION LUCA CARAGIALE

Momente și Schițe

© Editura Herra.

Editura HERRA

OP 5 - CP 39

Comenzi la:

tel./fax: 0248.22.21.98

mobil: 0747.08.11.22

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CARAGIALE, ION LUCA

Momente și schițe / I. L. Caragiale. – Pitești: Herra,

ISBN 978-973-85712-4-2

821.135.1-32

Coperta: Valentin Tănase

Prezentare grafică: S.C. PAVCON M.O. Grup SRL

ISBN: 978-973-85712-4-2

ION LUCA CARAGIALE

Momente și schițe

Editura HERRA

CUPRINS

Un pedagog de școală nouă...16	Five O'clock.....128
Poveste de contrabandă.....29	Atmosferă încărcată.....134
Accident parlamentar.....34	De închiriat.....139
În tren accelerat.....36	D-I Goe.....144
Politică.....38	La Moși.....150
Arendașul român.....41	Dascăl prost.....155
Reformă.....44	Întârziere.....161
Șah și mat!.....48	Amicul X... ..166
Autoritate.....51	Tren de plăcere.....171
Cronica de joi.....57	Bacalaureat.....179
O blană rară.....62	Cam târziu... ..184
Gazometru.....66	Mici economii.....189
Politică și delicatețe.....69	Triumful talentului.....195
Istoria se repetă.....74	Diplomație.....201
Slăbiciune.....78	Bubico.....205
Intelectualii.....82	Tatăl nostru.....212
Telegrame.....86	Căldură mare.....214
Despre cometă.....95	Lanțul slăbiciunilor.....219
C.F.R.....102	Infamie... ..224
Urgent... ..108	Vizită... ..228
High-life.....114	O cronică de Crăciun... ..233
Mitică.....116	Duminica Tomii.....243
Amici.....121	Repausul duminical.....248

Un pedagog de școală nouă

D. Mariu Chicoș Rostogan, distinsul nostru pedagog absolut, și-a început cariera printr-o memorabilă conferință didactică.

Vom da aci mai la vale conferința în rezumat, apoi câteva note, luate după natură, despre activitatea în praxă a eminentului pedagog.

Trebuie prealabil să spunem că d-sa, totdeauna înainte de *e* și *i*, pronunță pe:

n ca *gn* franțuzesc, *t* ca *k*, *d* ca *gh*, *g* ca *j*, *c* ca *ș*.

Aceasta pentru ușurarea citirii citatelor din vorbirea d-sale, pe cari voim să le transcriem pe cât se poate cu pronunțarea lor originală. Cititorul va suplini părțile din cale afară originale, pe cari ne-a fost prea greu să le transcriem exact, ca de ex. *gn* și *g*.

Conferință

„Onorat aughitoriu,

Vom căuta să ne roskim astăzi ghespre metoda ghe a prăda grămakica în jenăre și apoi numai doară ghespre metoda in-tuikivă și ghespre răspunsurile neapărate, neșăsitake ghe lojica lucrului, amăsurat inkelijinții școlerului!“

Așa începe d. conferențiar. Cui nu a asistat la conferința aceasta trebuie să-i spunem că pedagogul pune întrebările și presupune și răspunsurile. Așa că urmarea, deși s-ar părea o conversație între pedagog și școlar, este însuși corpul conferinții. Iată rezumatul acestei superioare opere didactice.

Urmează conferențiarul:

Pedagogul: No! ce-i grămakica?

Școlerul: Grămakica iaste...

Pedagogul: No că-z ce iaste? că-z doar nu iaste vun lucru mare.

Școlerul numai apoi se răculeje și răspunghere: grămakica iaste o știință ghespre cum lucră limba și lejile mai apoi la cari se supune aceea lucrare, ghin toake punturile ghe veghere.

Pedagogul: Bravo, mă! prostovane! (îi zic așe doară nu spre admonițiune, ci spre înghemn și încurajare). No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele? Școlerul, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, neșă sare, amăsurat priceperii și rășinii sale.

Școlerul: În substankive care se văd și substankive cari nu se văd – reșpeckive concreke și abstracke!

Pedagogul: Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagogic și punem cheskiunea doar:

Ați auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaste jănul?

Școlerul răspunghere: Jănul e cumu-i lucru: masculin, feminin și ekerojen au neutru, reșpeckive ghe bărbat, ghe femeie și ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.

Pedagogul: Esemple doară...

Școlerul apoi musai se exprime astfel:

Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, ș-apoi ghevine femenin.

Pedagogul: No! dar neutru?

Școlerul (inoțent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s gata să-i dau ilustrațiunea keoriei)...

Pedagogul: Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin și iapa feminină, neutru-i catărul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corșitură, ghe îmbele jenuri, și mai gheparke pentru aceea se konzultă zoologhia, care-i o altă știință naturale, și doară naturalia non sunt turpia!¹...

După aceea doară, școlerul musai să fie, în rățiunea sa puerilă, eghificat pe gheplin ghe jănurile tutor substankivelor.

Vine numai dup-aceea cheskiunea makemakică... Spune-ne tu doară, Bârsăscule! (zic eu școlerului) ce înțăleji tu prin curbă, o linie curbă?

Școlerul: Care nu-i ghireaptă...

Pedagogul (zâmbind cu bunătate): No! care nu-i ghireaptă, bine! da' cumu-i, dacă nu-i ghireaptă?

Școlerul mai apoi vine la aceea înduplecare a rățiunii că musai va să răspundă minken:

E o linie oablă, oablă, care mere și mere și mere și iarăși se-ntoarnă ghe unghe o purces.

Pedagogul (jucându-și serios rolul): Bine! răspuns limpe-ghe! chiar!² reșpeckive esact... No acuma, spune-ne cine au invântat numerele?

Școlerul acuma, după memorare numai, căci memoria e, cum zice Tubinghen, pur animală, răspunghe ca animalul: numerele pare, reșpeckive cele cu soțiu, le-au invântat Pitagora, iar mai apoi cele impare, reșpeckive cele fără soțiu, le-au invântat Eratoskenes!

¹ Cele firești nu sunt rușinoase!... (adagiu latin).

² Clar!

Bravo!

Cum veghe, onoratul aughitoriu, toake răspunsurile școlerului după metoada intuikivă moghearnă sunt neșesitake prin lojika lui, proprie vorbind născândă, dar completaminke formată printr-o educațiune aghecvată cercustanțelor, probăluike ca gherivând ghin natura noastră, carea lucră pe cum e mânată mai gheparke.

Într-o viitoare conferență, vom cuvânta apoi ghespre această natură iarăși în aplicațiunile sale în raport cu pedagogia, cu beserica și cu ișcoala!

(Aplauze. A doua zi, pedagogul nostru este numit în slujbă profesor „ghe pedagogie în jenăre și ghe limba makernă în șpețial“. Să-l vedem la lucru.)

O inspecțiune

Profesorul: Că-z onorat domnul inșpectore va binevoi doară un momânt să asculke aplicațiunea metoaghii intuikive.

Inspectorul se așează, scoate carnetul și condeiul și ascultă.

Profesorul: Mă! prostovane! tu ala ghe colo... Spune-ne tu doară: ce iaște ființă și ce iaște lucru, mă?

Elevul: Lucrul, dom'le, este care nu mișcă, și ființă pentru că mișcă!

Profesorul: No! dar ornicul meu... prostule! ființă-i ori lucru?

Elevul: E lucru, dom'le!

Profesorul: Că'z doar mișcă, mă! auzi-l! (bagă ceasul în urechea elevului).

Elevul (ferindu-se): Da, dar dacă nu-l întoarcem, nu mișcă.

Profesorul (satisfăcut): Bravo! (cătră domnul inșpector):

Re: Ș-apoi doar ăsta-i ghintre cei meghiocri... Bine! (Elevul trece la loc.) Tu, mă! ălălant ghe lângă el... Căke picioare are boul, mă?

Elevul: Patru, dom'le!

Profesorul (vesel): Ei, pe dracu! că-z doar n-o să aibă șapke!... și ce e boul cu patru picioare? lucru ori ființă? Ha?

Elevul: Ființă, dom'le!

Profesorul: Dar masa ființă-i?

Elevul: E lucru, dom'le!

Profesorul: No! că-z n-are și ea patru?

Elevul: Da, dar nu se mișcă, dom'le!

Profesorul (și mai vesel): Ei! pe dracu! să se miște... poake doar că cu șirikismus!

Inspectorul (tușește tare și caută să schimbe vorba): Mă rog, cum îl cheamă pe elevul acesta?

Profesorul: Anibal Ioanescu.

Inspectorul: Răspunde bine.

Profesorul (cu siguranță): Că-z ăsta-i ghintre cei bunișori!... No! la gheografie acuma... Mă! tu ghe colo... Spune-ne tu doară toake ștakele Europei.

Elevul: Franța, dom'le.

Profesorul: Franția, bine!

Elevul: Anglia, dom'le.

Profesorul: Iaște!

Elevul: Germania, dom'le.

Profesorul: Ghermania.

Elevul (se pornește repede. – Profesorul dă din cap afirmativ la fiece nume de stat cu satisfacție și cu mândrie): Elveția, Rusia, Suedia, Italia, Belgia, Olanda, Turcia, Bulgaria, România, Serbia, Muntenegru și Grecia... dom'le!

Profesorul (încruntându-se): Și apoi mai care, mă?

Elevul: Atâtea, dom'le!

Profesorul (începând să scrâșnească): Dar Șpania, mă?

Elevul (intimidat): Și... Spania, dom'le!

Profesorul (mai aspru): Dar Șpania, unghe-i Șpania?

Elevul: ...?!

Profesorul (magistral): Șpania-i lângă Portocalia, mă boule, și vițaversa!

Elevul (aiurit): Și... Spania și Portocalia, dom'le!

Profesorul (din ce în ce mai sus): Și mai care?

Elevul (pierdut): Vițávercea, dom'le!

Profesorul (indignat): Nu Vițávercea, mă! Dănimarca, mă! Dania, mă! (Șoptind amenințător printre dinți:) Dania tătână-tău! (Energic:) Merji la loc, boule!

Elevul pleacă obidit la loc.

Inspectorul (conciliant): Ei, oricum, tot a știut destul de bine.

Profesorul (încă fierbând de ciudă): Pe dracu! știut! Traiane Ghiorghiescule! Vină tu... Spune-ne tu doară, s-audă și onorat domnul inspector: dacă sunt în lume apoi câte le veghem doară, cine le-au făcut pe toate?

Elevul (sigur): Natura, dom'le!

Profesorul (zâmbind cu bunătate filozofică): Ei, pe dracu! Natura!... Dar pe Natura aia cine au făcut-o, mă prostovane?

Elevul: Dumnezeu, dom'le!

Profesorul: Dar vezi bine că Dumnezeu, că-z doar nu tată-tău și mumă-tă!... No! acuma... noi, românii, musai doară să șkim pe cum că: ghe unghe ne trajem noi?... ghe unghe?... spune!

Elevul (energic): De la Traian, dom'le!

Profesorul (făcând cu ochiul inspectorului, care stă în admirație): Și cine era Trăian?

Elevul: El era un om bun!

Profesorul (emoționat): Bun, drăguțul ghe el! zic zău lui Dumnezău, bun!... și cu cine s-au bătut el?

Elevul (brav): Cu turcii!

Profesorul (râzând cu mult chef): Pe dracu! Că-z unghie erau turcii până atunci în Europa... Mai târziu doară apoi s-or ghes-coperit turcii... (Puternic:) Cu dacii, mă!

Elevul (mai brav): Cu draci!

Profesorul: Că zău lui Dumnezeu că cu draci s-o bătut!... Dar mai apoi, Ștefan cel Mare și Michaiu Bravul cine au fost?

Elevul (mândru): Ei erau oameni buni.

Profesorul (aproband cu tărie): Buni, mă!... și s-au bătut...

Elevul (cu multă mândrie națională): Cu draci!

Profesorul (entuziast): Cu draci! zic zău lui Dumnezeu!... Merji la loc!... Bravo, prostovane! (Către inspector, care e transportat:) Că-z ăsta doară iaște un școler emininke!

Inspectorul: Are și mult talent!

Profesorul (cu siguranță): Ei! pe dracu, talent! că-z talent nu-i doar ghe vreo samă! asta-i lucru anticvat... Cu metoa-ghele mogherne doară, totul zace numai în aplicățiune!... No! la muzică acuma... Spune-ne, Popăscule: ce-i muzica?

Elevul: Muzica este care cântă, dom'le.

Profesorul (nemulțumit): Nu așa, loază! Nu cuvânta doară ca rătanii... vorbește ca școlerii. Dă-ne tu numaignecât ghefi-niția chiară și agkecvată!

Elevul: Muzica este...

Profesorul: Ce?

Elevul: Este când...

Profesorul (foarte nemulțumit și repetând definiția): Muzi-ca iaște aceea care ne găghilă urechile într-un mod plăcut...

(pântre dinți, aparte, școlarului:) Ia sama doară să nu ți le găghil eu ție într-un mod neplăcut! (Se aude clopotul de ieșire.)

Inspectorul (se ridică; copiii fac și ei ca inspectorul): Dom-nule profesore, sunt foarte mulțumit. Metoda dumitale e admi-rabilă...

Profesorul (tăindu-i vorba cu mândrie): Că-z asta doară e metoada lui Peștaloțiu!

Inspectorul (urmând): ...și zelul dumitale vrednic de laudă... (Către elevi:) Voi, băieți, căutați a profita de știința bunului vostru profesore și nu uitați că de la voi așteaptă mult patria, România, pentru viitor!

Profesorul (conducând cu multe reverențe pe inspector și încântat de rezultat): Că-z eu ce le tot spun boilor, onorat dom-nule inșpectore?... Apoi dacă-s porci și n-au ghestulă aplicăți-une!

Ajunul examenelor

Profesorul: No! mâne apoi începem doară! Câți ghintre voi au ștuduit, or mere mai gheparke; câți au fost putori și n-au ștuduit, trebuie că rămân repekinți. Acuma doară numai să vă muștruluiesc că cum să fiți la aceea înălțime la carea caută a fi școlerul întrucât priveșke educațiunea prințipială, respec-kive la o conduită exămplară față ghe azistenții cari vor fi ghe față. (Către un școlar din fund:) Închighe gura, boule, că-ți întră musca... (Băieții rād.) Silențium²!... Școlerul caută să fie curat îmbrăcat...

Școlarul Ionescu: Mie mi-a făcut mama haine nouă, dom'le.

Profesorul: Ei! mă-ta! că-z doară nu era să ți le fac eu! (Râ-

1 Pestalozzi.

2 Tăcere!

Resete.) Silențiu, măgarilor! Educațiunea prințipială mai apoi ne obligă la respect cătră cei mari, și la înfățișare moghestă, carea iaște ca un ghecorum¹ al junetii... (Răspicat și sever:) Că pe carele îl voi veghe că rânjăște, ori se zbenGUIAște, apoi minken acelui măgar i-oi lunji eu urechile... măcar de-ar fi ficior ghe Erzherzog²!...

Școlarul Popescu: Dom'le, tata a zis că să-i spui de câte ori ne tragi de ureche, ca să vorbească la Cameră.

Profesorul (cu ton de mângâiere): Că-z astea nu le-am spus pentru kine. Pe kine doară ke cunosc ca un școler emininke... Le-am spus numai pântru porcii eilanți!... No! acuma să probăluim căke o țără ghin makerie... Popăscule! (O plesnitoare și-apoi alta și-ncă una pocnesc în zidul din spatele profesorului; acesta sare în sus speriat.) Hoghi o fene eghemek!³ Cine a fost porcul și măgarul...? (Toată clasa râde.) Cine?... Minken musai să aflăm cine nu a știut respectul? (Fierbe de ciudă.)

Mai mulți școlari: Popescu, dom'le!

Profesorul: Popăscu? Nu se poake... Popăscu doară-i un școler emininke.

Școlarii: Popescu, dom'le!

Profesorul: Acela care mai face asta, lasă-l apoi doară... Popăscule... dacă cineva ke-ntreabă să-i spui numai căke operațiuni avem în aritmekică, cum vei răspunghe?

Popescu: Trei, dom'le.

Profesorul: Nu-s mai mulke?

Popescu: Cinci.

Profesorul: Nu-s mai puține?

1 Decorum (lat.) – podoabă.

2 Arhiduce (germ.)

3 Ocară în limba maghiară.

Popescu: Două.

Profesorul: La ghereptul vorbind, sunt numai două în prințipiu, sporire și scăghere ghe unitake; numai doară, după dife-ranțiarea lor în praxă, ghevin că-s patru; aghițiunea, substracțiunea, multiplicățiunea și ghiviziunea. No! bine! meri la loc... Spune numa lui tată-tău să vină mîne să ne onoreză. (Altă plesnitoare.) ...O feketekukio!¹ Cine-i porcul și măgarul?

Toți: Popescu, dom'le!

Profesorul (necăjit): Silențiu! Ioanescule! dacă cineva ke întreabă că-s căke-s emisferele pământului tu ce vei răspunghe?

Ionescu: Două, dom'le!

Profesorul: Nu-s mai mulke?

Ionescu: Nu, dom'le!

Profesorul (iritat): Ba da, loază!

Ionescu: Care, dom'le?

Profesorul: Acele care sunt, boule! emisferul austral, emisferul boreal, mai gheparte apoi emisferul oriental și emisferul ocțidăntal, măgarule! Meri la loc, vită! Vine mâni-ta mîne?

Ionescu: Nu, dom'le, că spală la mama lui Popescu.

Profesorul: No bine, că-z tot n-avea ce procopseală să vază. (Un pumn de plesnitori; profesorul sare cât colo.) O fene ș-o feketekukio! (Turbat:) Care e iar măgarul și porcul care n-are respect?

Toți: Popescu, dom'le... (Râd.)

Profesorul (potolindu-se): No! Silențiu! Luați aminke doară la muștruluiala care v-am făcut... Mîne este ziua când pukem zice, pedagoji și scoleri, față cu onorata azistență care va fi ghe față: finis coronat opus²!... În educatione et virtuke...

1 Căine negru (magh.)

2 Sfârșitul încunună opera (dicton latin).